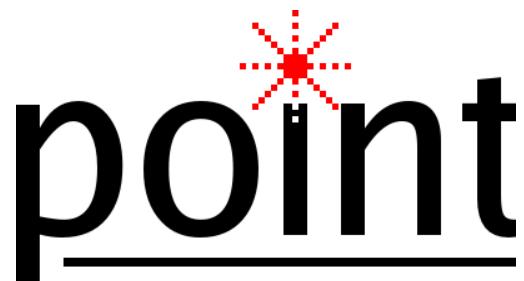

Sinopsis 40. Križevačkog velikog spravišća

Šifra: Smisao i točka.

Sva prava pridržava [Udruga P.O.I.N.T.](#) Križevci

Pregled sadržaja

- **OBLJETNICA SPRAVIŠČA**

- Prizor 1.

GORNIJ GRAD DOBIVA POVLASTICE SLOBODNE KRALJEVSKE VAROŠI

- Prizor 2.

ZLATNI KRIŽ U IZVORU I KAKO SU NASTALI ŠTATUTI

- Prizor 3.

KAKO SE NEKADA ZABAVLJALO I IGRALO

- Prizor 4.

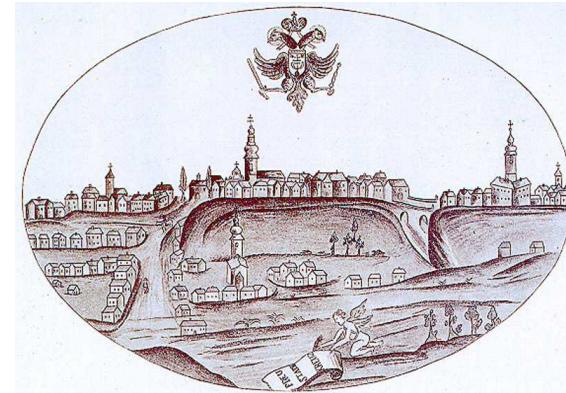
POMIRBA PURGERA I KALNIČKIH ŠLJIVARA

- Prizor 5.

VJENČANJE KAO ZALOG POMIRBE I NEOČEKIVANI OBRAT

Obljetnica Spravišča

- 40. Križevačko veliko spravišče pada na 755. obljetnicu Grada i proglašenja slobodne kraljevske varoši Gornji grad, te 355. obljetnicu ujedinjenja Gornjeg i Donjeg grada i odluke carice Marije Terezije o gradskom grbu.

Obljetnica Spravišča (2)

- Povodom tih obljetnica 40. Križevačko spravišče će se održati na nekoliko mjesta u gradu, na prigodno označenim prizorištima u gornjem gradu, kod crkve svetoga Križa, na gradskim bazenima, igralištima i drugim prigodnim prostorima.

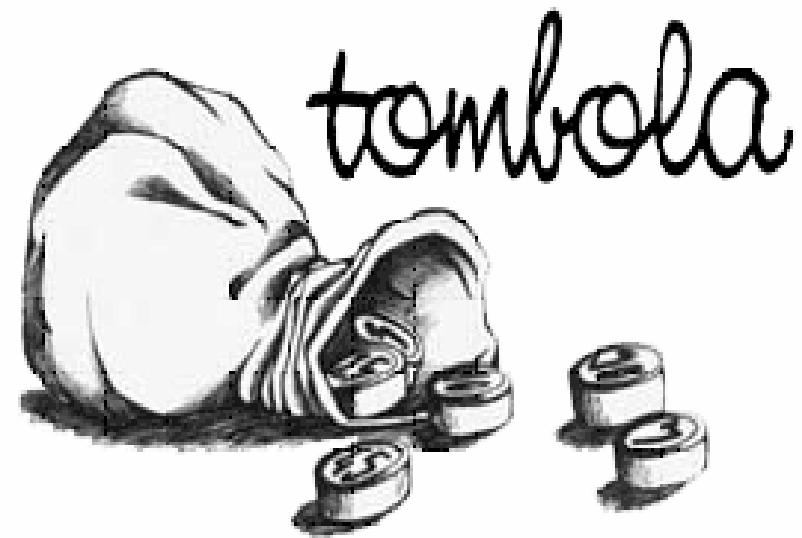
Obljetnica Spravišča (3)

- Na mostu između gornjeg i donjeg grada je straža, a djevojačka garda s bubenjarom obilazi grad i najavljuje događaje.
- Program počinje već za Jurjevo scenskim prikazom u gornjem gradu. To se najavljuje prospektom u obliku pergamenta sa skicom mjesta događanja i kratkog sadržaja.

Obljetnica Spravišča (4)

- Uvodi se tombola spravišča kao izvor prihoda za organizaciju spravišča uz završno izvlačenje zgoditaka u nedjelju navečer.

Prizor 1.

Jurjevo uvečer, Gornji grad oko lipe

- Sudionici
Gornjograđani, Udruga
potkalničkih
plemenitaša, članovi
KUD-a Ivan Lepušić iz
Apatovca i KUD-a
Stjepan iz Velikog
Ravna.
- Djevojačka križevačka
garda sa sabljama. Uz
oskudnu rasvjetu gore
baklje za vrijeme
scenskog prikaza.

GORNJI GRAD DOBIVA POVLASTICE SLOBODNE KRALJEVSKE VAROŠI

Prizor 1. (2)

Jurjevo uvečer, Gornji grad oko lipa

- Gornjograđani u svojim odorama i glazbom dočekuju bana Stjepana koji sa svitom dolazi na konju da bi Gorjancima dodijelio povelju o proglašenju slobodne kraljevske varoši.

GORNJI GRAD DOBIVA POVLASTICE SLOBODNE KRALJEVSKE VAROŠI

Prizor 1. (3)

Jurjevo uvečer, Gornji grad oko lipe

- Govori tko ga i zašto šalje, priča što se događa Beli IV.
  - Čita se Belina povela na latinskom uz prijevod na hrvatski, koju ban Stjepan u ime kralja uručuje starješini Gornjega grada.

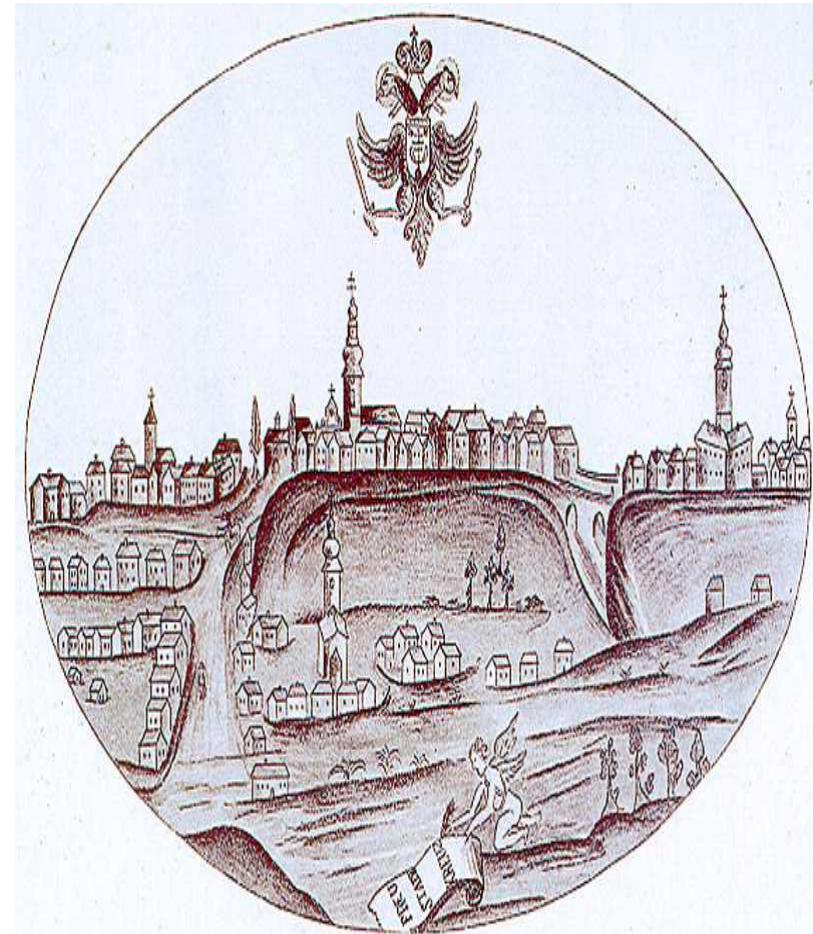

GORNJI GRAD DOBIVA POVLASTICE SLOBODNE KRALJEVSKE VAROŠI

Prizor 1. (4)

Jurjevo uvečer, Gornji grad oko lipe

- Spominje se suparništvo s Donjim gradom koji još nema naslov slobodne kraljevske varoši. Gornji grad ima galge pa si pridaje veću važnost, dok Donji grad nema, ali ima magištrat koji odlučuje o svemu i donosi presude.

GORNJI GRAD DOBIVA POVLASTICE SLOBODNE KRALJEVSKE VAROŠI

Prizor 1. (5)

Jurjevo uvečer, Gornji grad oko lipe

- Duž ceste i oko lipe u Gornjem gradu su štandovi medičara i pčelara, prodaju se medenjaci, med, medna pića i napitci, peku kobasicice i krmenadli. Biraju se najbolji proizvodi.

GORNJI GRAD DOBIVA POVLASTICE SLOBODNE KRALJEVSKE VAROŠI

Prizor 1. (6)

Jurjevo uvečer, Gornji grad oko lipe

- Gorjanci, posebno Gorjanke žele posebno ugoditi banu Stjepanu nekim specijalitetom koji on ne poznaje, a to su štrukli iz krušne peći.

GORNJI GRAD DOBIVA POVLASTICE SLOBODNE KRALJEVSKE VAROŠI

Prizor 1. (7)

Jurjevo uvečer, Gornji grad oko lipe

- Razvija se priča o štruklima koje Ban posebno hvali i uzima škrinjicu sa darovima za Belu IV. sa štruklima, medom, medenjacima, lipovim čajem i gvircem.

GORNJI GRAD DOBIVA POVLASTICE SLOBODNE KRALJEVSKE VAROŠI

Prizor 1. (8)

Jurjevo uvečer, Gornji grad oko lipe

- Prodaje se Gorjanski pinklec – paket s prigodnim proizvodima – rubac na štapu. Na pozornici se prikazuju Jurjevski običaji i spominju događanja pod lipom. Tamburaši i gospod Grščić koji su dali zamisao za Spravišće u Gornjem gradu. Priča o tome.

GORNJI GRAD DOBIVA POVLASTICE SLOBODNE KRALJEVSKE VAROŠI

Prizor 1. (9)

Jurjevo uvečer, Gornji grad oko lipe

- Glazba svira za ples Gorjanski tanec. Najavljuje se događanje početkom lipnja pred crkvom svetoga Križa o tome kako su nastali Križevački štatuti.

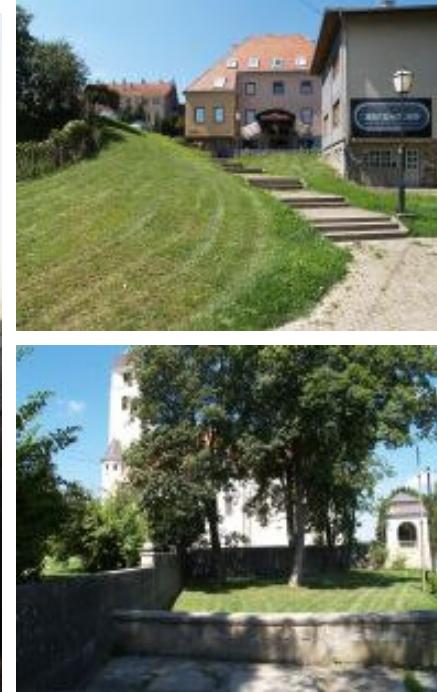
GORNJI GRAD DOBIVA POVLASTICE SLOBODNE KRALJEVSKE VAROŠI

Prizor 2.

Petak predvečer, južni dio crkve sv. Križa

- Baklje. Prigodna scenografija.
- Na obroncima ispod staroga placa te na okolnim prilazima su tribine i mesta za publiku.

ZLATNI KRIŽ U IZVORU I KAKO SU NASTALI ŠTATUTI

Prizor 2. (2)

Petak predvečer, južni dio crkve sv. Križa

- Sudionici građani Donjega i Gornjeg Križevca, članovi HPD-a Kalnik, pjevačkog zbora iz Kalnika, Udruge potkalničkih plemenitaša, seljaci u skromnim nošnjama iz Svetog Petra Orehovca, sudionici pučkih igara.
- Pred kapelicom i na prilazima crkvi su stražari s helebardama.

ZLATNI KRIŽ U IZVORU I KAKO SU NASTALI ŠTATUTI

Prizor 2. (3)

Petak predvečer, južni dio crkve sv. Križa

- Stogodišnji starac Grgur priča o dolasku prvog hrvatskog plemena iz Zakarpatja na mjesto današnjeg grada i tome kako je na tom mjestu sagrađena prva crkva.
- Bila je velika vrućina i suša, žed, ljudi su uzalud tražili vodu, izvor je presušio, no kćerka vođe plemena ipak nalazi vodu i nad vodom vidi križ, pa doseljenici odlučuju ostati na tome mjestu i sagraditi prvo svetište.

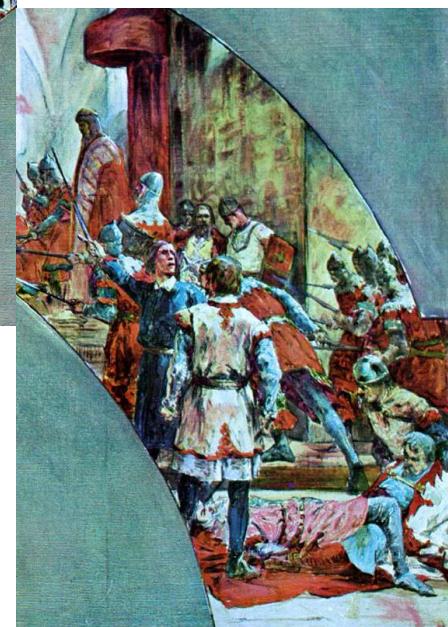
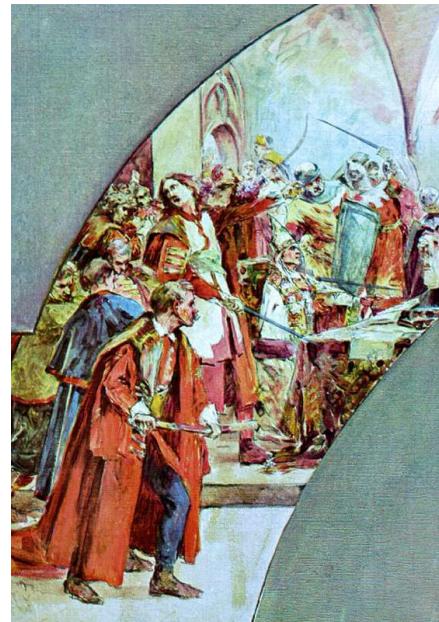

ZLATNI KRIŽ U IZVORU I KAKO SU NASTALI ŠTATUTI

Prizor 2. (4)

Petak predvečer, južni dio crkve sv. Križa

- Nakon starca Grgura dolazi bubenjar ili više njih koji najavljaju dolazak povorke hrvatskih i ugarskih vitezova.
- Narator priповijeda o Krvavom saboru 1397. kad je hrvatsko-ugarski kralj Sigismund Luksemburški dao na prijevaru ubiti hrvatske plemenitaše predvođene banom Stjepanom Lackovićem.

ZLATNI KRIŽ U IZVORU I KAKO SU NASTALI ŠTATUTI

Prizor 2. (5)

Petak predvečer, južni dio crkve sv. Križa

- Došli su na saborovanje radi navodnog pomirenja. Na ulazu hrvatski plemenitaši morali su ostaviti koplja i buzdovane jer su ih to tražile Žigmudove straže.
- Žigmund je optužio hrvatske plemenitaše za pobunu. Iz crkve se čuje rasprava, zveket mačeva, jauci.
- Puknuo je glas o umorstvu Lackovića i njegovih pristaša.

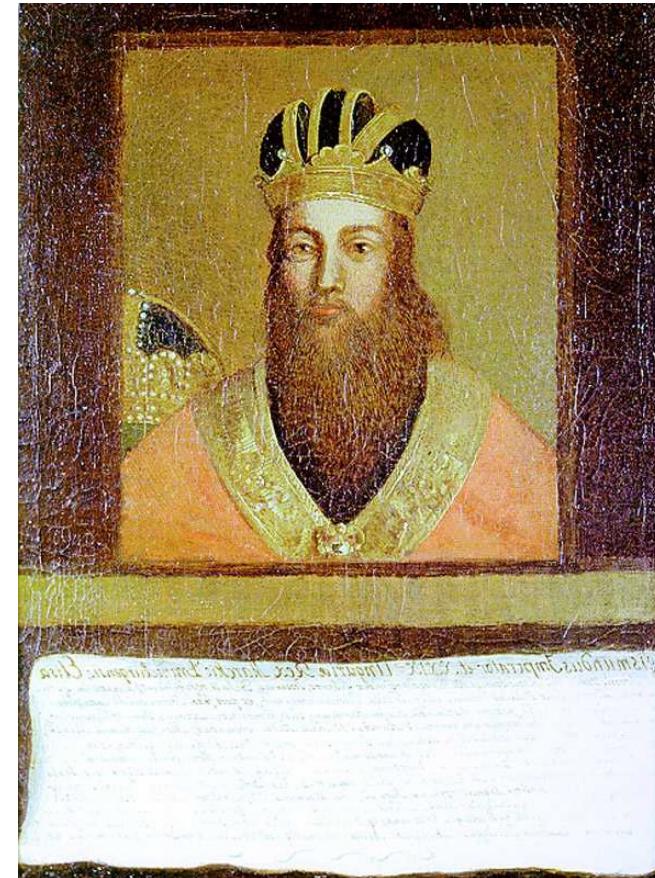

ZLATNI KRIŽ U IZVORU I KAKO SU NASTALI ŠTATUTI

Prizor 2. (6)

Petak predvečer, južni dio crkve sv. Križa

- Pučani pred crkvom razgovaraju o saborovanju plemenitaša i održanom krvavom saboru, groze se onoga što se dogodilo i ogovaraju kralja Žigmunda.
- No, isto tako priznaju i svoj kukavičluk zbog čega ih je Žigmund 1405. nagradio dodijelivši Donjem Križevcu titulu slobodne varoši s pravom da sagrade gradske zidine.

ZLATNI KRIŽ U IZVORU I KAKO SU NASTALI ŠTATUTI

Prizor 2. (7)

Petak predvečer, južni dio crkve sv. Križa

- No, između Gornjeg i Donjeg grada traju stoljetne svađe i trvenja zbog čega je morala intervenirati i carica Marija Terezija. Ona iz Beča šalje Križevčanima listinu koju najavljuje teklič s bubenjarom.
- Čita se caričina odluka o ujedinjenju Gornjeg i Donjeg grada u Križevce i određuje gradski grb.

ZLATNI KRIŽ U IZVORU I KAKO SU NASTALI ŠTATUTI

Prizor 2. (8)

Petak predvečer, južni dio crkve sv. Križa

- Tu odluku pljeskom i povicima pozdravljaju svi sudionici događaja, gorjanci i donjograđani, pučani i plemenitaši.
- Njihovi starješine raspravljaju kako to proslaviti. Jedan od njih predlaže da utemelje regule koje bi bile slične onim plemnitaškim s kraljevskih saborovanja.
- I tako nastaju štatuti.

ZLATNI KRIŽ U IZVORU I KAKO SU NASTALI ŠTATUTI

Prizor 2. (9)

Petak predvečer, južni dio crkve sv. Križa

- Pije se bilikum. Gosti i publika pozivaju se na prostor pred bivšom kuglanom i na Bukvićevom igralištu gdje su postavljeni veliki šatori, stolovi i klupe i gdje će biti besplatno podvoreni.
- Sudionici spelancije donose pečene odojke i vola na ražnju, što se već prije toga peklo na donjoj strani ispod zidina crkve. Na kolima dovoze bačve s vinom. Mesari sijeku meso, režu se veliki kotači kruha i pogače, vinotoče pune pehare za vino.

ZLATNI KRIŽ U IZVORU I KAKO SU NASTALI ŠTATUTI

Prizor 2. (10)

Petak predvečer, južni dio crkve sv. Križa

- Provodi se spelancija po štatutima, primanje i pajdašiju uz biranje uloga i držanje zdravica. Bira se najljepša zdravica, najslanija šala, najveća laž. Natječaj za ta događanja raspisuje se mjesecima unaprijed. Uključuju se i poznati glumci, humoristi, ali i posjetitelji, amateri. U izboru sudjeluje i publika. Dodjeljuju se prigodne nagrade. Primanje u pajdašiju.
- Najavljuje se događanje za subotu prijepodne, pučke igre, viteški i pučki turniri.

ZLATNI KRIŽ U IZVORU I KAKO SU NASTALI ŠTATUTI

Prizor 3.

Subota prijepodne, oko crkve sv. Križa

- Održavaju se pučke igre, viteški turnir, pravi među vitezovima, ali i pučanski turnir – s drvenim mačevima i štitovima u više kategorija, djeca, mlađeži odrasli.
- Male skupine glazbenika na više mjesta, tamburaši, srednjovjekovna glazbala i svirka.
- Pučani plešu, zabavljaju se. Okolo šeću vitezovi.

KAKO SE NEKADA ZABAVLJALO I IGRALO

Prizor 3. (2)

Subota prijepodne, oko crkve sv. Križa

- Prigodna izložba pasa.
Prodaja malih životinja i ptica.
- Žongleri, madjoničari,
prodavači biljnih pripravaka,
te pčelari, obrtnici, kovači,
bačvari, svi u starinskim
odorama.
- Novčari koji mijenjaju kune u
novac spravišča kojim se
plaćaju ugostiteljske usluge
pod glavnim šatorom.

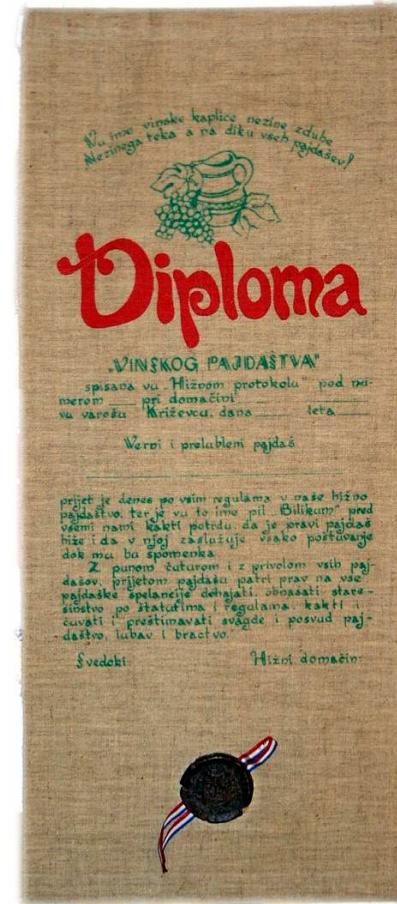
KAKO SE NEKADA ZABAVLJALO I IGRALO

Prizor 3. (3)

Subota prijepodne, oko crkve sv. Križa

- Notarijuši i notarijušice ispisuju posjetiteljima kaligrafskim rukopisom pajdaške diplome i iskaznice koje omogućuju popuste u ugostiteljskim objektima i trgovinama u gradu, besplatan posjet muzeju, izložbi o 40 godina Spravišča u Likovnoj galeriji.

KAKO SE NEKADA ZABAVLJALO I IGRALO

Prizor 3. (4)

Subota prijepodne, oko crkve sv. Križa

- Osim sudionika uključuju se i posjetitelji, natječu se u rajfanju, bacanju potkova, djeca se igraju napuhanim mjehurima. Pod zidinama se vrte odojci.

KAKO SE NEKADA ZABAVLJALO I IGRALO

Prizor 3. (5)

Subota prijepodne, oko crkve sv. Križa

- Na prostoru pred Latinom ražanj s volom. Pečenjari, primjerena živa glazba tamburaša. Objed po štatutima i starinskim receptima. Nude se samo određena jela, kolači i štrukli po jedinstvenim cijenama u cijelome gradu.

KAKO SE NEKADA ZABAVLJALO I IGRALO

Prizor 3. (6)

Subota prijepodne, oko crkve sv. Križa

- Spelancija po štatutima u kojoj sudjeluju članovi HPD-a, KUD-ova, Lipe, Udruga, ali i ostali gosti. Na prigodnoj pozornici nastupaju folkloraši i pjevači. Vinotoče obilaze stolove i pune čaše.

KAKO SE NEKADA ZABAVLJALO I IGRALO

Prizor 4.

Subota predvečer, pred crkvom sv. Križa

- Sudionici svi kao i u ranijim inscenacijama, te posebna povorka kalničkih seljaka plemenitaša u kolima s konjskom zapregom, na kojoj su bačve.
- Njihov dolazak s prezicom gledaju križevački purgeri koji u grupicama stoje oko crkve. Razgovaraju. Piju iz vrčeva. Varoški sudac spašava stvar i poziva kaštelana i njegove da mu se priključe kako bi se zmirili.
- Jer ako su mogli gorjanci i donjograđani, onda to mogu i moraju i purgeri s Kalničanima, iako su im zavidni na plemenitaškom titulušu.

POMIRBA PURGERA I KALNIČKIH ŠLJIVARA

Prizor 4. (2)

Subota predvečer, pred crkvom sv. Križa

- Kalničani pričaju kako su spasili Belu IV. od najezde Tatara i kako ih je nagradio plemenitaškim naslovom, koji im ne donosi bogzna kaj. Jedan od Kalničana podsjeća na Crnu kraljicu, nezajažljivu ljepoticu, Žigmundovu ženu koju je on sklonio u utvrdu Maloga Kalnika da ga ne bi sramotila.

POMIRBA PURGERA I KALNIČKIH ŠLJIVARA

Prizor 4. (3)

Subota predvečer, pred crkvom sv. Križa

- Uvodi se uloga naratora - komentatora Petrice Kerempuha koji na svoj način tumači, komentira, povezuje izvođače i publiku i posjetitelje uvlači u priču.
- Varoški sudac i kalnički kaštelan dogovaraju pomirbu i predlažu vjenčanje njihove djece.
- Taj dogovor treba proslaviti pa se svi, uključivši i posjetitelje pozivaju pod šatore kod stare kuglane, gdje se ponovno jede, piće i veseli po šatutima.

POMIRBA PURGERA I KALNIČKIH ŠLJIVARA

Prizor 4. (4)

Subota predvečer, pred crkvom sv. Križa

- Provodi se spelancija po štatutima, primanje u pajdašiju uz biranje uloga i držanje zdravica. Bira se najljepša zdravica, najslnajša šala, najveća laž. Natječaj za ta događanja raspisuje se mjesecima unaprijed.
- Uključuju se i poznati glumci, humoristi, ali i posjetitelji, amateri. U izboru sudjeluje i publika. Dodjeljuju se prigodne nagrade.
- Prigodni glazbeni program i tanec. Najavljuje se program za nedjelju prijepodne.

Prizor 4. (5)

Subota predvečer, pred crkvom sv. Križa

- Mjesto događanja pred Crkvom Svetoga križa uz poznate sadržaje, prodavače, zabavljače.
- Glavni program pod šatorom pred Starom kuglanom – Štrukljada, kušanje i izbor najboljih štrukla uz glazbeni program, predstavljanje recepata i natjecanje kuhara Krušaka i jabuka – u živo po određenim namirnicama i uz sudjelovanje publike.
- Najavljuje se večernji program.

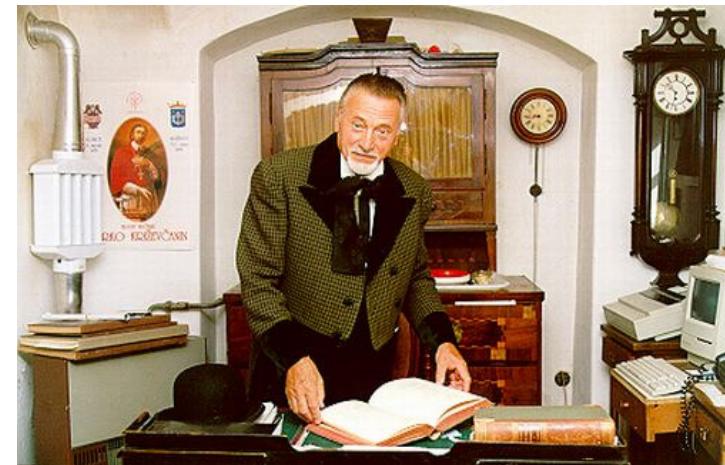
POMIRBA PURGERA I KALNIČKIH ŠLJIVARA

Prizor 5.

Nedjelja predvečer, kod crkve sv. Križa

- Dolazi bubenjar koji najavljuje povorku svih sudionika. Petrica Kerempuh podsjeća da su varoški sudac i kaštelan dogovorili vjenčanje njihove djece, prisjetivši se da su se zadnji put djeca nekaj domunđavala njima iza leđa.

VJENČANJE KAO ZALOG POMIRBE I NEOČEKIVANI OBRAT

Prizor 5. (2)

Nedjelja predvečer, kod crkve sv. Križa

- Priprema se vjenčanje po pravim običajima i pravilima, mlađenac i kum idu po mlađenku, koju treba kupiti od oca.
- Izvode se stvarni svatovski običaji uz gozbu. Scena je svatovska u svakom pogledu. Jelo, pilo, kolači.

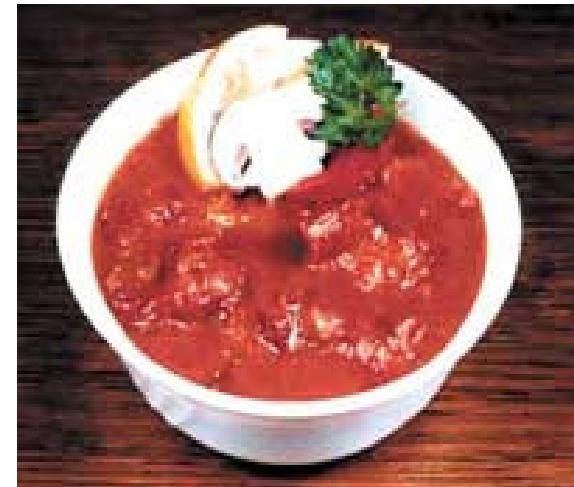

VJENČANJE KAO ZALOG POMIRBE I NEOČEKIVANI OBRAT

Prizor 5. (3)

Nedjelja predvečer, kod crkve sv. Križa

- Sudionici i gosti su pozvani pod šatore kod stare kuglane gdje će se slaviti vjenčanje uz natjecanje u spravljanju fiša i vinskoga gulaša za posebnu nagradu – repliku keramičke žlice stare 6000 godina.

VJENČANJE KAO ZALOG POMIRBE I NEOČEKIVANI OBRAT

Prizor 5. (4)

Nedjelja predvečer, kod crkve sv. Križa

- Glazba svira i zabavlja svatove i sve goste, a svečanost završava Križevačkim tancom za sve na spravišču uz šaljive igre i plesove za nagrade. Biraju se najoriginalniji parovi. Vrhunac je tombola Spravišča i dodjela prigodnih nagrada veće vrijednosti.

VJENČANJE KAO ZALOG POMIRBE I NEOČEKIVANI OBRAT

Prizor 5. (5)

Nedjelja predvečer, kod crkve sv. Križa

- Nastaje zaplet, jer mladenka se odnekud pojavljuje i žali da brak nije konzumiran jer se mladenac napisao i traži razvrgnuće. To je povod za novu najavu mi početak 41. Križevačkog velikog spravišča. Kerempuh komentira na svoj način i najavljuje spelanciju za nagodinu.

VJENČANJE KAO ZALOG POMIRBE I NEOČEKIVANI OBRAT

I za kraj...

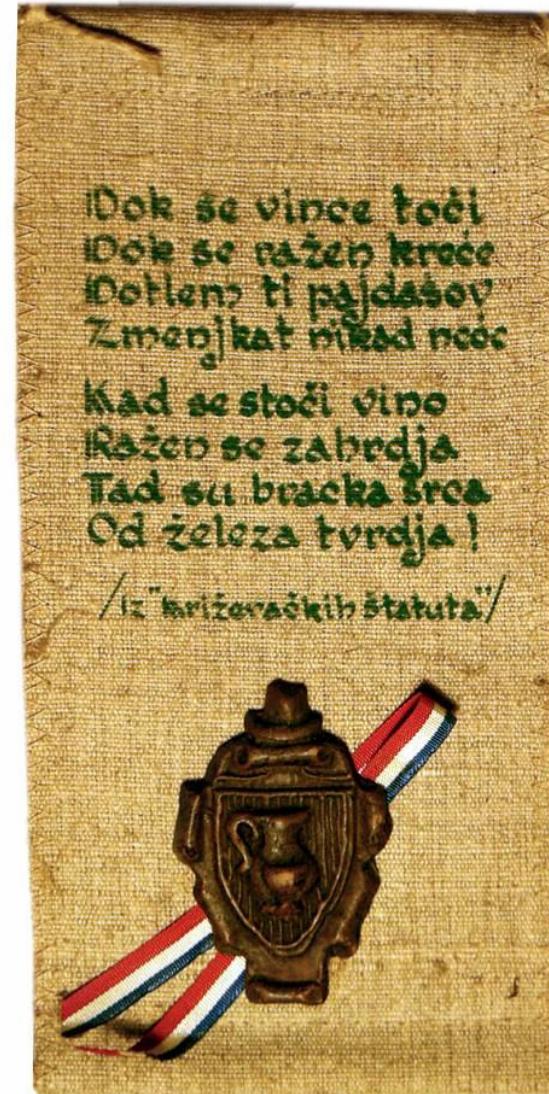
- Na drugim prostorima u gradu odvijaju se sadržaji koji su inače sastavni dio prizorišta kod crkve, od skupina glazbenika, uličnih slikara, zabavljača. Sportski susreti i natjecanja na igralištima. Prigodne izložbe vina te drugih proizvoda.

I za kraj... (2)

- Sav program po pričama i događanjima se najavljuje, uz navođenje mesta, satnica, naslova i kratkog opisa, kako bi posjetitelji mogli pratiti i sudjelovati u spelancijama.

Prilog: Analiza idejnog koncepta

40. Križevačkog velikog spravišča

■ Dugoročni cilj:

- Promicati križevačku kulturu, povijest, pučke i tradicijske vrijednosti evokacijom događaja i ličnosti koje su stvarale križevačku i hrvatsku povijest.
- Na temeljima povjesnih događaja predstavljenih kroz scenske prikaze ističu se križevački štatuti kao jedinstvena pravila ponašanja, druženja i zabave u veselim društvima, te se predstavljaju križevački prehrambeni proizvodi i pića.

Prilog: Analiza idejnog koncepta

40. Križevačkog velikog spravišča (2)

- U gradu je za vrijeme turističke priredbe zabranjen promet automobila, voze samo kočije, biciklisti i posebno aranžirani vlakić.
- Na nekoliko posebnih mjesta u gradu uređena je scenografija koja podsjeća na prošlost vezano uz prigode i događaje.
- Prodavači, ugostitelji i drugi javni djelatnici imaju posebne odore ili dijelove odjeće i oznake.

Prilog: Analiza idejnog koncepta

40. Križevačkog velikog spravišča (3)

- Gradom prolazi gradska straža – sastavljena od djevojaka (prema opisu s dočeka Bana Jelačića u Križevcima), vunbaciteli, ulični prodavači, vergleci, brusači noževa, kišobranari, loncokrpe, prodavači peska belega, prodavači povrća i voća.
- Prodaju se suveniri i nude križevački specijaliteti – štrukli, kobasicice, viršli, pogače, pereci, starinski kolači, vino i pivo iz bačvi, gvirc, predstavljaju stari zanati, te starinske igre u čemu mogu sudjelovati i posjetitelji.

Prilog: Analiza idejnog koncepta

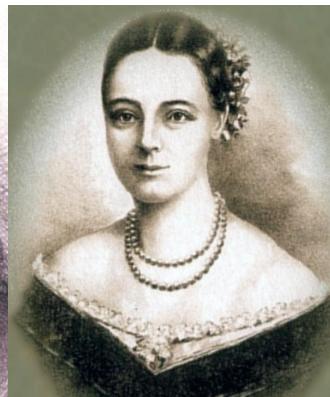
40. Križevačkog velikog spravišča (4)

- Svojevrsnim putovanjem kroz križevačku prošlost, uz zvučne i svjetlosne efekte, baklje, noćna događanja, spominju se značajni događaji i ličnosti na način da se uvijek najave novi događaji i nove ličnosti za sljedeće Spravišče, pa priredba postaje sinteza prošlosti i sadašnjosti kroz koju posjetitelje vode i tumače naratori-glasovi, ali i glumci.
- Iz bogate plejade likova iz prošlosti koji se oživljavaju i predstavljaju sebe, svoj život i rad jesu primjerice...

Prilog: Analiza idejnog koncepta

40. Križevačkog velikog spravišča (5)

- ...mladi Marko Križevčanin, sin gradskog kapetana predodređen za vojnu službu, operni pjevač, odvjetnik i vinar Alberto Ognjan Štriga, grofica, opera primadona Sidonija Rubido Erdödy, pjesnik i putopisac Antun Nemčić, Magda Logomer Herucina koju je Marija Terezija spasila od lomače nakon nepravedne optužbe njezinih sugrađana da je vještica,

Prilog: Analiza idejnog koncepta

40. Križevačkog velikog spravišča (6)

- ... oživljuju nekadašnje operne pjevačice i glumice Milena Šugh, Marta Pospišil, filozof Franjo Marković, liječnik i arheolog Fran Gundrum-Oriovčanin, izumitelj Marcel Kiepach, osnivač Hrvatskog novinarskog i književnog društva Milan Grlović, lovac i stihoklepec Milan Grloci, pjesnikinje Zora Oštarić i Nevenka Ritterman, zrakoplovac Dragutin Novak, slikar Dragutin Renarić,

Prilog: Analiza idejnog koncepta

40. Križevačkog velikog spravišča (7)

- znanstvenici, liječnici, učitelji i mnogi drugi, među kojima i obični ljudi koji su bili gradski simboli, primjerice stari Nikola, sakupljač boca i krpa, križevački sportaši, itd. koji se pojavljuju u glavnim i epizodnim ulogama.

Prilog: Analiza idejnog koncepta

40. Križevačkog velikog spravišča (8)

- Tako se kroz priče i scene odvija živi film – neka vrsta križevačkog Amarcorda koji pripovijeda kako se u Križevcima što gradilo, radilo, događalo, uz duhovite komentare, doskočice.
- Svaki povjesni događaj ima i suvremenni kontrapunkt – kao slijed, posljedicu u budućnosti, kroz koncerte, sportske susrete, izložbe.

